

CONFERÈNCIA LLEGIDA A LA LLAR DE JUBILATS EL 30 D EMAIG DE 2003, AMB MOTIU DELS CENT ANYS DEL NOU LOCAL DEL CERCLE

SANTA COLOMA A FINALS DEL SEGLE XIX.-

INTRODUCCIÓ: PARLAR DE COM ERA SANTA COLOMA EN L'ÈPOCA DELS VOSTRES AVIS I PARES QUAN AQUESTS ÚLTIMS EREN PETITS. JO PARLARÉ DEL QUE HE TROBAT ALS PAPERS, ALS ARXIUS. VOSALTRES PODREU PARLAR DEL QUE US EXPLICAREN ELS VOSTRES PARES I AVIS. TOT AJUDA

ANIREM PER PARTS: HABITANTS, AJUNTAMENT, DIARIS, SANT SALVADOR, BALNEARI, I ACABAREM AMB EL CÍRCOL.

INTRODUCCIÓ

Fa tres-cents anys, canvi important: prosperitat general a Catalunya, augment de la població, excedent alimentari, comerç. La necessitat de fusta per a la construcció de **vaixells** i per a les **bótes de l'aiguardent**, convertiren anta Coloma en el centre comarcal del rerepaís. Desplaça a **Hostalric**, capital del vescomtat de Cabrera i Bas. Aquest creixement farà que, quan desapareguin les senyories, l'any 1828 Santa Coloma fou nomenada **Alcaldia Major** i l'any 1842 **Capital del Partit Judicial**. La vila anà creixent al redós de la burocràcia administrativa que aquest fet representava, com també del cultiu de les vinyes i dels productes forestals (carbó, rodells, bótes), augmentant la seva capacitat comercial amb el **mercat** del dilluns i les **fires** de Sant Macià (24 de febrer) i Sant Josep (19 de març).

DEMOGRAFIA

Acabada la febre d'or catalana i amb l'arribada de la fil·loxera, semblava que el creixement demogràfic i econòmic colomenc havia tocat sostre; si l'any 1857 Santa Coloma tenia 4.814 habitants, l'any 1877 havia pujat a 5.165, xifra màxima que no es tornaria a assolir fins l'any 1963 !!! . Una d'elles possibles raons és la no arribada del tren l'any 1866.

El gener de 1890 l'ajuntament es queixava al Governador Civil que la població havia disminuït per la crisi econòmica general, que molts colomencs marxaven del poble a cercar feina, i que una de les causes de la crisi era que Santa Coloma no disposava de

correus ni telègraf, ni de bones vies de comunicació, ni edifici escolar, ni un local decent per ajuntament

L'any 1894 Santa Coloma tenia 4.245 habitants distribuïts de la següent manera:

Poble de Santa Coloma	3.375 habitants
Veïnat de Vall	240 habitants
Veïnat de Vallors	238 habitants
Castanyet	303 habitants
Sant Pere Cercada	89 habitants

Els carrers més poblats eren el del Prat (410 persones), Sant Sebastià (390), Campjoli, actual A. Clavé (266), Vall, actual Pare Rodés(190), Dalt (163), Aurora, actual Camprodon (162), Calau (156), Major (152) i Nou, actual J. Verdaguer (125)

POC MOVIMENT OBRER.- Aquest ambient comercial i administratiu de la vila, originà uns grups socials molt concrets on les associacions obreres tingueren una importància mínima. No hi havia a Santa Coloma una indústria capdavantera, massificada, que permetés els contactes entre obrers, l'intercanvi directe d'informació i la utilització de la unió per reclamar i exigir.. Santa Coloma no fou mai tampoc un centre taper de primer ordre, amb grans manufactures suro-taponeres, com Sant Feliu de Guíxols o Palafrugell; tampoc fruï de l'existència de fàbriques tèxtils que aprofitaven el cabdal del Ter, com Anglès o Bonmatí. Les "fàbriques" de finals de segle a Santa Coloma no tenien res a veure amb les indústries farcides d'obriers que entraven i sortien en torns continus. Les vuit fàbriques colomenques de taps de suro tenien entre totes uns 60 treballadors, i les tres "fàbriques" de xocolata, les 2 de gasoses, les dues de pastes per a sopes, les dues bòviles, o les dues d'oli d'ametlla no aplegaven cadascuna més de quatre o cinc treballadors.

DISTRIBUCIÓ LABORAL

La distribució laboral de la població l'any 1894 era la següent: el 70% vivia directament de l'agricultura (995 jornalers, 79 pagesos propietaris i 38 grans propietaris). En segon lloc hi havia un 6% de la població dedicada a les activitats forestals (41 tapers, 13 serradors, 17 fusters, 10 esclopers, 9 roders i 1 carboner). Una altra activitat important eren els serveis, entre els quals destaquem 10 barbers, 11 confiters, 24 comerciants, 9 botiguers, 17 espardenyers, 18 forners, 22 paletes, 18 sabaters, 13 sastres, 4 soguers i 4

carreters. Per aquesta població hi havia un variat nombre de funcionaris relacionats directament amb el municipi (1 secretari, 4 alguatzirs, 5 mestres) o bé i majoritàriament relacionats amb la capitalitat de la vila (jutge, secretari del jutjat, 2 notaris, 5 advocats, 9 procuradors, 3 militars, 6 guàrdies civils) sense comptar altres serveis com 6 capellans, 5 metges, 2 farmacèutics, 1 veterinari, 2 llevadores i les 12 monges del Cor de Maria.

PERSONATGES INTEL·LECTUALS

L'empenta econòmica i demogràfica de mitjans segle creà unes estructures i uns patrimonis que permeteren a les següents generacions fruir d'un tarannà i un substrat que donà els seus fruits anys més tard.. Així, en la segona meitat del segle XIX proliferaran les associacions, casinos, cobles i orquestres però també és l'època de naixement i formació d' il·lustres colomencs, dels quals en són mostra el periodista i director de diversos publicacions Alfred Pallardó (1855), el traductor bíblic Frederic Clascar (1873) , el futur bisbe de Lleida Salvi Huix (1877), el gran astrònom Lluís Rodés (1881) l'escriptor i eclesiàstic Ricard Aragó (1882), l'escriptor Alfons Vidal i Planes(1891), el jurista Joan Mòn Pascual(1892), el beat Simó Brun Ararà (1894), el teòleg carmelita Bartomeu Xiberta (1897) i l'hebraïsta i arabista Josep Maria Millàs Vallicrosa(1897), quasi tots sortosament biografiats pel colomenc Josep M. Mas Solench.

Dos aspectes mostren la vitalitat social de la vila: les associacions, la **música i la premsa**. L'any 1866 es creà el *Casino Farnense*, l'any 1872 el *Casino de Recreo*, l'any 1887 el *Centro de Catòlicos*, els anys 1882-1892 funcionava al bar-cafè Panxo, el *Círculo de la Unión Farnense*

Musicalment, l'any 1864 ja existia el *Coro Farnense*, l'any 1876 es formà la primera cobla a la vila, *La Farnense*. L'any 1895 es formava la *Jovenil* i l'any 1900 la *Principal de Santa Coloma de Farners*

La premsa va sorgir també a finals del segle XIX amb una vitalitat extraordinària: *El Distrito Farnense*(1892),*El Farnense*(1898), *La Selva* (1906), *Memoràndum*(1906), *Llevor*(1907) són diverses publicacions setmanals o quinzenals editades a Santa Coloma o bé amb una forta relació amb la capital del partit judicial.

L'AJUNTAMENT

El 1889 l'ajuntament s'instal·la en una casa llogada del carrer Delme-Vall, abans estava darrera l'església. Tres foren els alcaldes de l'última dècada: Joan Corominas i Muxach (1891-1895), Francesc Vallicrosa i Fortet (1895-1897) i Antoni Alemany i Aulet (1898-1900). Els ingressos municipals es nodrien dels impostos sobre el vi i la matança d'animals, així com dels drets de venda en el mercat. El sistema d'elecció municipal es feia, cada dos anys, a través del sufragi censatari i hi havia dos grups: els anomenats catalanistes (conservadors) (la Lliga es formarà el 1902) i els republicans. A Santa Coloma guanyaven sempre els conservadors

FESTA MAJOR

Abans era per Santa Coloma, la canvien al mes d'agost i a mitjans segle XIX el 24 de setembre: Una festa en la qual s'intentava aconseguir crear una imatge cívica de la vila; per aquest motiu **l'alcalde castigava** amb *“una peseta de multa en papel de pagos al Estado a los que cimbrean los árboles de los paseos y plazas de esta villa, a los que arrojen piedras y otras cosas al público y den empujones a los transeuntes y se ordena también que se escite el celo de los vecinos para que tengan barridas las calles y regados los frentes de sus casas o sean en estado de verdadera limpieza”*. Per la Festa Major, l'ajuntament concedia a cada família el **dret a matar un xai** sense pagar els impostos d'aquest sacrifici i la companyia de **trens** rebaixava el preu del bitllet a tots els que anaven a Sils per venir a Santa Coloma. i es posà **l'envelat** de la Festa Major per primera vegada a la plaça d'Orient (Firal, promotors Francesc Boada, Salvador Capdevila i Salvador Planas)

INAUGURACIONS I MILLORES

L'any 1886 s'inaugura l'actual església de **Sant Sebastià**. L'any 1890 fou el primer en el qual es passaren a recollir a domicili les **escombraries** i el primer any en què, a través d'unes conduccions fetes per Lluís de Prat arribà **l'aigua corrent** a les vivendes del poble En aquesta dècada es començà a construir la **carretera** a Sant Hilari Sacalm, la carretera a Girona per Vilobí i Sant Dalmai i la carretera d'Anglès; el propietari Iglesias acabà pel seu compte la carretera de Castanyet; s'iniciaren les obres del nou **escorxador**, situat a la carretera de Sant Hilari (fuster i paleta: Dalmau Mas i Joan Martí) i es construïren les **peixateries** al costat de l'església. Es **comunicà el carrer de la Creu** amb el de **Sant Joan** al tirar a terra una casa del C/Vall, donant origen a l'actual C/Beat Dalmau: La casa Maimí es va comprar per subscripció popular

L'any 1896 per 4500 pessetes L'any 1892 es construïren les noves **mesures** (paleta Francesc Boada) de pedra i amb arcades,. L'any 1894 s'inauguraren les **oficines de Correus i Telègrafs** L'any 1896 s'inaugurava a Santa Coloma **l'enllumenat públic**, amb un contracte fet entre l'ajuntament i l'industrial gironí Ramon Matas i Rodés, que usava el molí de la farinera Font per produir electricitat.

Santa Coloma havia patit des de mitjans segle l'oprobri de no tenir **tren**. Els intents per aconseguir-lo resultaren infructuosos i a finals de segle l'ajuntament encara batallava per comunicar amb eficàcia la vila amb l'estació de Sils. L'any 1896, Josep Muró Carratalà, diputat representant del partit judicial de Santa Coloma, presentava a Madrid una proposta, recolzada per l'ajuntament colomenc entre altres, per crear un ferrocarril de via estreta que comunicés Sils amb Sant Hilari Sacalm, passant per Santa Coloma i per Sant Miquel de Cladells, i amb un brançal que de Santa Coloma anés també a Anglès, on connectaria amb el tren de Girona-Olot. No fructificà la idea.

LA VIDA QUOTIDIANA

L'any 1898 degut a les queixes dels veïns que **no podien dormir**, s'ordenava tancar els cafès a les deu del vespre l'hivern i a les onze a l'estiu; i a l'estiu l'ajuntament prohibia banyar-se a les basses i rieres amb vestit de bany o calçotets des de les set del matí a les dotze de la nit, amb multa de 1 pesseta.

L'any 1899 acabat de constituir el Círculo Columbense, l'ajuntament comprava l'antic **col·legi de jesuïtes** al C Sant Sebastià i instal·lava allí els jutjats i dues de les tres escoles públiques. Per aquests anys ja preocupen uns problemes encara existents en el segle XXI: es prohibeix **córrer més del compte** amb carruatges i cavalleries sota multa de 5 pessetes (multa de 2,50 pessetes a Joaquim Riera i a Salvador Marimon per haver xocat els seus cotxes en el carrer Aurora per anar massa de pressa, i avís de multa a Lluís Geronès per córrer massa dins el poble). Es prohibeix **llençar deixalles** al carrer sota multa de 2 pessetes o rentar en les fonts públiques (-multa a Dolors Salamaña d "*una peseta por labar ansalada en la fuente de la plaza de la Constitución*"), i es prohibeix que els **gossos** circulin sense morrió amb multa d'una pesseta (l'any 1888, els empleats municipals mataren 48 gossos amb boles d'estricnina).

EL CANVI DE SEGLE 1901:

No me'n puc estar de transcriure literalment part de l'acta del Ple de l'ajuntament de desembre de 1900, en el qual s'acordà que "*para solemnizar la entrada del siglo XX se*

adornen e iluminen los balcones de la Casa Consistorial los dias 31 del corriente mes y primero de enero próximo; que se socorra con una peseta a cada uno de los presos de la cárcel de este Partido y villa en dicho día y que asimismo se socorra de los considerados pobres en la lista de beneficencia de esta villa con un pan de cincuenta céntimos, una morcilla o butifarra y una libra de arroz por familia. Asimismo la Corporación acuerda asistir a la misa que por iniciativa de SS Leon XII y disposicion del Ilmo Obispo de esta Diócesis se celebrará en la media noche del 31 de diciembre actual al 1de enero de 1901 con la exposicion de la Divina Majestad a fin de recibir las gracias y bendiciones necesarias para el siglo veinte que se va a empezar y poder ganar la indulgencia plenaria que concede su Santidad a los que, confesados, reciban la Sagrada Comunión”

L'any 1901 les **monges** marxaven del carrer d'en Joli i s'instal·laven al lloc actual, carrer Ave Maria.

El mateix any 1902 es fa un pregó públic per si algú s'oposa a la instal·lació del **primer motor a vapor en el poble**, de 3 cavalls de potència, col·locat per Josep Coll Viader en l'hort de casa seva, en el carrer del Prat, 64, “para fabricación de aceite de almendras dulces”. El mateix 1902, es canvia el nom de **carrer Nou pel de Jacint Verdager**, insigne poeta acabat de finir. S'aprofita l'ocasió per canviar també el nom del carrer Aurora pel de Francesc Camprodon, diputat a Corts pel districte colomenc, que havia aconseguit a Madrid la construcció de la carretera que enllaçava Santa Coloma amb Lloret de Mar. El mateix any els propietaris Josep Sureda, Josep Massagué, Gabriel Fontdeglòria i Pere Planas obren un camí carreter que comunica Santa Coloma amb Farners i Sant Pere Cercada, l'actual **carretera de Farners**, i l'ajuntament els subvenciona amb dues-centes pessetes.

El gener de 1904 es planten els **plàtans de la plaça Constitució**, amb una aportació de l'Estat de dues pessetes per plàtan. El mateix any, un grup de veïns demana i aconsegueix que s'obri el que serà el **passeig de la Nòria**, connectat amb el carrer de la Creu. Aquest any arriben els “**hermanos**” per dedicar-se a l'ensenyament. Es fan uns **Jocs Florals** que portaran cua, ja que perd la poesia d'en Panxo i guanya la de l'Alemanys sobre les galetes teules. El gener de 1905 arriba el **primer cinematògraf** a Santa Coloma, portat per Pere Tun, -de Vilanova i la Geltrú-: és una vela de vuit metres d'ample per vint-i-dos de llarg que s'instal·la a la plaça d'Orient (actual Firal), per la qual cosa l'empresari paga una peseta diària a l'ajuntament. Crec que pocs colomencs

deixarien de veure les primeres figures animades del gran espectacle del segle acabat de començar: el cinema. L'any 1909 en Josep Terrades ja gestionava un cinematògraf estable en el carrer Jacint Verdaguer.

Cal no oblidar, per anar finint aquesta fotografia escrita de la Santa Coloma de principis del segle XX, el **títol de ciutat** que el rei Alfons XIII li concedí el setembre de 1906: *“Queriendo dar una prueba de mi real aprecio a la villa de Santa Coloma de Farnés provincia de Gerona por el aumento de población e importancia agrícola, industrial y comercial, vengo en concederle el título de Ciudad. Dado en San Sebastián a 10 de septiembre de 1906. Alfonso.”* El regidor republicà Frigola només l'acceptà amb la condició que el títol no significués augment d'impostos.

Altres dades curioses d'aquesta primera dècada del segle XX, A nivell popular cal destacar la data del setembre de 1909, quan es fa una **inspecció a dotze establiments** comercials de la vila i resulta que *“en diez cuyo peso fue comprobado se defraudaba al público en proporciones considerables y en algunos casos escandaloso”*. Més coses: per la Festa Major del 1910 s'inaugura el **rellotge del campanar** que hi ha avui dia, es construeixen les **escales** que comuniquen el carrer de Dalt amb l'actual Lluís Mon i es decideix edificar una caserna per a la **Guàrdia Civil** en el carrer Camprodon. Tres anys més tard, el 1913, naixien a la capital selvatana el futur poeta **Salvador Espriu i el futur cardenal Narcís Jubany**.

Uns catalans que mentre s'anaven associant eren espectadors de les innovacions de finals de segle: el cotxe, l'aspirina, el cinema, els raigs X, l'enllumenat elèctric, el tramvia, el telèfon, els primers Jocs Olímpics moderns a Atenes, la telegrafia sense fils, el dirigible Zeppelin o el primer vol dels germans Wright. Il·lusionats uns; incrèduls altres davant el progrés i la tècnica, però tots astorats i trasbalsats: començaven un segle on cada any, i després cada dia, el món canviava més depressa que no la possibilitat humana d'assolir el canvi. Associar-se no deixava de ser una forma assequible d'assumir, entre tots, els canvis.

EL CANT CORAL A SANTA COLOMA DE FARNERS

La primera referència coral a Santa Coloma de Farners la trobem el 14 febrer de 1864, quan l'ajuntament decideix atorgar 300 rals al Coro Farnense *“en justa demostración del obsequio que acaba de hacer a este ayuntamiento”* amb una cantada.

El 1903 l'Orfeón Farnense i el setembre la Societat Coral La Artística Farnense: socis, obligació d'anar als assaigs.....

Carrecs de La Societat	1904	1917
President	Josep Rocas	Isidre Costa
Vice-president	Isidre Vila	Joan Costa
Tresorer	Josep Boada	Antoni Hortalà
Secretari	Joan Pou	Gaspar Solà
Vocal	Jaume Morral	Francesc Moré
Vocal	Narcís Negre	Jaume Jofré
Vocal	Gaspar Falgueras	Isidre Cors

El mestre Enric Guasch dirigí la coral del 1904 al 1909, data en què es traslladà a Arbúcies. Del 1909 al 1919 la dirigí Baltasar Alsina, fins que l'any 1919 tornà Enric Guasch a Santa Coloma de Farners A la capital selvatana es creà un **Ateneu Popular l'any 1911**, Una altra associació que creà la seva coral fou el **Centre Autonomista, fundat l'any 1920**,

SANT SALVADOR

Font i terrenys propietat de Joaquim Font de Vinyals; l'any 1885 construeix capella blanca, amb volta catalana; tenia una façana a doble vessant i una porta amb arc neogòtic. Una finestreta rodona a cada lateral per donar llum, una imatge del sant i un banc a cada costat, sortint l'aigua per la paret frontal a la porta d'entrada. Durà fins la guerra civil.

L'any 1895 l'ajuntament endega **el passeig** i el gener de 1896 l'ajuntament declarava en sessió plenària que **la propietat de la font i de la capella** era municipal. En Font s'hi oposà, aconseguí anul·là a Madrid el decret municipal. El 1897 pactaren: propietat de Font però aquest deixava un camí perquè hi anessin els colomencs. Fins el 1930 l'ajuntament no comprà la propietat als hereus d'en Font.

Un cas que avui dia titllaríem de tràfec d'influències fou el que féu el perit Francesc Millàs, encarregat de dissenyar el passeig. Veient que a Sant Salvador hi aniria molta gent va muntar la societat **El Recreo Farnense** i va construir el famós hotelet que durà fins fa trenta anys. No va funcionar el 1896 ja s'ho vengueren a Francesc Vallicrosa i anà passant de mans a mans i de llogaters a llogaters.

El juliol de 1895 encarregaven a Joan Pla Planas la **construcció d'un carro** i a Jaume Puig la d'una bóta per anar sobre el carro (tot plegat 110 pessetes) per regar els arbres del passeig de Sant Salvador, de la Plaça d'Orient (Firal) i Plaça de la Constitució (Farners). El primer encarregat de regar el passeig fou Tomàs Fusté que cobrava dues pessetes diàries per tal feina. Els bancs que es posaren eren de pedra i el mes de juny de 1902 l'ajuntament acordà posar vint-i-vuit pals d'electricitat per il·luminar el passeig els mesos d'estiu.

L'any 1893 hi havia una palanca situada pràcticament davant la font. Amb la construcció del Passeig, el maig de 1903 l'ajuntament acordà construir un **pont de ferro** per travessar la riera.. La subhasta per construir els dos pilars la guanyà el paleta Josep Boadas que presentà una oferta de 3 ptes/m3. En Miquel Fontdeglòria fou llogat, per 84 ptes, per transportar les barres de ferro de Barcelona a Sils en tren i d'allà a Santa Coloma en carro.

L'ajuntament no devia tenir massa confiança amb el pont, perquè tot just acabat , el tres d'agost de 1903 ja va prohibir *"el paso de ganado y caballerias por el puente de la Riera de San Salvador y que no se interrumpa el paso libre de las personas por dicho puente, prohibiendoles asi mismo el detenerse en él mas tiempo que el necesario para su travesía, bajo la multa prudencial que se acuerde"* O sigui que, s'havia de passar-hi de pressa, no gaires de cop i sense torbar-s'hi.. Sense saber-ho, l'ajuntament acabava d'inventar el "Footing" que, anys més tard, es posà tant de moda en el mateix Parc. L'any 1922 el pont quedà inutilitzat i se'n construí un de petit que no permetia el pas de carruatges fins que l'any 1929 es va substituir per un de pedra que ha perdurat fins les obres del nou pont l'any 1999. L'any 1995 es construí al seu costat, un pont de ferro i fusta pel pas de vianants

BALNEARI

La societat Termas no funcionà, s'embargà la finca, i la recompraren uns quants dels mateixos antics socis farmacèutics creant l'any 1896 una nova societat, "*Baños Termales de Santa Coloma de Farnés*", amb un capital de 80.000 pessetes i ampliaren l'edifici amb un altre cos. La guerra de Cuba serví per donar a conèixer l'establiment a tot Catalunya, ja que en ell venien a guarir-se soldats ferits en les illes, a través d'un conveni entre els amos del balneari i la Creu Roja de Barcelona. El preu de les habitacions l'any 1898 oscil·lava entre 1,50 i 5 pessetes per dia, la pensió alimentària entre 3 i 4 pessetes i el bany amb dutxa, 1,50 pessetes. Els menors de 10 anys i els servents pagaven a meitat de preu. L'esmorzar consistia en xocolata i llet o cafè amb llet. El canvi per un plat fort tenia un augment de 0,50 ptes

El febrer de 1898 l'administrador dels banys aprofitava les desgràcies ocasionades per unes recents inundacions i demanava el recolzament de l'ajuntament per construir un camí que comunicés decentment el Balneari amb el poble i la carretera de Sils. Dos anys més tard, una altra "entranyable" relació s'establia entre balneari i ajuntament quan el juliol de 1900 el metge del balneari demanava a l'ajuntament que controlés l'aparició d'animals morts pels volts de l'establiment, ja que allí a prop hi havia el muladar, on es sacrificaven els animals malalts o vells. Restes d'aquests animals eren trobats flotant per la riera davant l'astorament i repugnància dels clients del Balneari. L'ajuntament ordenà als colomencs que haguessin de sacrificar els seus animals que paguessin 2,50 pessetes i n'enterressin les restes. Així s'evitaven escabroses i malsanes escenes.

AIXÍ TENIM QUE FA CENT ANYS SANTA COLOMA ERA UN ACTIVA CIUTAT AMB ASSOCIACIONS, PASSEIG, BALNEARI, LES TEULES, EN AQUEST DINÀMIC ENTORN ES VA FUNDAR EL CÍRCULO COLUMBENSE.

LA FUNDACIÓ DEL CIRCULO COLUMBENSE

El quinze de novembre de 1898, un petit grup de colomencs presentà al Govern Civil de Girona un projecte de Reglament que s'aprovà pocs dies després. Signaven la proposta Fernando Vilallonga, Emili Barril, Joan Coll, Josep Mª Bofill i Salvador Planas de Farnés. La seva mitjana d'edat rondava els trenta anys i eren propietaris, comerciants i advocats. Crearen el Círculo Columbense que tenia la seva seu social a la cantonada C/Vall - Travessera Hospital, actual Esports Font, en un primer pis llogat al sr. Bofill. La seva funció seria "*el lícito recreo de los socios, proporcionando bailes,*

conciertos, funciones de teatro, lectura de periódicos y juegos permitidos por la ley" En l'article segon quedava clarament definit que " será enteramente ajeno a la política, por cuyo motivo se abstendrá de tomar parte en acontecimientos ni asuntos de tal carácter; quedando, asimismo, prohibido a los socios suscitar y sostener discusiones así políticas como religiosas"

El Círcol era doncs un lloc d'esplai on tindrien lloc tertúlies, balls, concerts, teatre i altres funciones lúdiques a les quals podrien assistir " *los individuos de las familias de los socios que hicieren común habitación con éstos*", norma que es conservà fins la desaparició de la societat l'any 1984

Com s'organitzaria aquesta naixent Societat? Tindria un màxim de 150 socis. Per ser soci s'havia de tenir un mínim de vint anys, ser avalat per tres socis i obtenir un mínim de cinc vots dels membres de la Junta Directiva, formada pel President, Vice-president, Vocal, Bibliotecari, Comptador, Tresorer i Secretari. La Junta, quadrienal, s'aniria renovant a la meitat del seu mandat i tots els socis tindrien l'obligació d'exercir el càrrec si eren elegits. Per assistir als balls i gales de l'Aplec de Farners i Festa Major els socis havien de subscriure una quota extraordinària de 5 ptes i 7,50 respectivament. Les tasques pròpies de la Junta Directiva, que es reunia mensualment ,era nomenar conserges i criats, fixar-ne els sous, acomiadar-los, muntar un cafè, acordar les subscripcions de diaris, comprar mobiliari, fer els contractes de lloguer, acordar els dies i contractes de balls i funcions d'oci...

El local social estaria obert de les nou del matí a dos quarts d'onze de la nit a l'hivern i dos quarts de dotze a l'estiu. Els socis podien utilitzar el conserge per fer encàrrecs, no podien endur-se diaris a casa seva i tenien l'obligació d'assistir a les Juntes Generals En aquest primer Reglament de l'any 1898 ja es proposa la creació d'una secció de teatre dirigida per una Comissió de Socis sota el control d'un membre de la Junta.

Quina fou la primera Junta del Cercle? De president, Emili Barril i Fuster, comerciant, casat, de trenta anys. Vice-president: Manuel Capdevila i LLambí, procurador, casat, de 38 anys. Vocal: Francesc Sala, taper, solter de vint-i-sis anys. Bibliotecari: Francesc Català; Tresorer: Fernando Vilallonga i Corominas, propietari, casat de vint-i-nou anys. Comptador: Manuel Barrera i Verdager, comerciant, solter, de vint-i-vuit anys. Secretari: Carles Calàs i Herranz, militar, casat, de quaranta-dos anys.

LA INAUGURACIÓ DEL CÍRCULO COLUMBENSE

El quatre de desembre de 1898 crearen la Comissió de Teatre encapçalada per Manuel Capdevila. En el salò-cafè instal·laren un piano de segona mà que els va vendre per 500 ptes a pagar en un any el propi president Emili Barril. Compraren taules de billar i de cartes.. Les taules de tresillo tindrien preferència per jugar a aquest joc abans que al dominó o escacs. Es permeté als socis distreure's amb el joc de cartes anomenat Julepe.. El **primers cambres** del salò-cafè foren Joaquim Ferran, Josep Palau i Joaquim Massaguer. El conserge cobrava 80 ptes mensuals però havia de llogar pel seu compte algú que rentés els draps de cuina i ajudés els caps de setmana i festius. En el saló-cafè, apart de les cartes i el billar, s'hi podia prendre cafè i a més, els socis podien fer anar els seus criats i dependents a buscar el cafè a la menuda, sense servei de sucre i rom, pagant només 10 cms. Un altre servei que oferia el Círcol als seus socis era el correu: pagaven 1,50 pessetes mensuals al carter per tal que cada vespre passés pel Círcol a recollir les cartes que els socis deixessin a la bústia per enviar.

Però la feina més important de la Junta aquest primer mes fou organitzar les vetllades nadalenques per mostrar al poble la seva existència: el **25 de desembre de 1898** s'inauguraren les activitats socials del Círcol amb una audició musical, recital de poesies i la representació de dues obres teatrals: *El puñal del Godo* i *Els Dos Didots*, amb totes les activitats realitzades pels propis membres de la Junta. El preu de les cadires era de 25 cms. Els dos cartells, de caire modernista, anunciant tal esdeveniment foren pintats pels germans Josep i Carles Vilallonga i "*En el primero hay una señorita con alas de mariposa que con unos impertinentes lee el anuncio. El segundo representa un balustre en donde está asomada una señorita vuelta de espaldas y mirando un tiesto de flores que tiene a su izquierda*" (El Farnense, 1-1-1899). No expliquem aquesta inauguració perquè la crònica, llarga però preciosa, feta l'1-1-1899 pel diari local *El Farnense* val més que qualsevol narració actual:

"La velada con que fué inaugurado el gran salón para baile y teatro del Círculo Columbense revistió, como habíamos anunciado, todos los caracteres de un verdadero acontecimiento artístico y literario. No era de esperar otra cosa, atendiendo a las personas que en ella tomaban parte.

A las 9 de la noche se constituyó la mesa presidida por el Presidente del Círculo D. Emilio Barril, quien tenía a su derecha al dignísimo señor Juez de primera instancia D. Pedro Prendes, al que seguía el concejal D. Martín Rossell en representación del Sr. Alcalde quién axcusó su asistencia personal en atenta comunicación al Sr. Presidente. Seguía al Sr. Rossell el vocal D. Francisco Fábregas y a éste el Vicepresidente D.

Manuel Capdevila. A la izquierda del Sr. Presidente tomó asiento el no menos digno Jefe de Somatenes del Partido, Teniente coronel D. Eduardo Fernandez, vestido de uniforme, siguiendo por su orden el Sr Juez Municipal D. Francisco Soiler, el Cabo de Somatenes del distrito D. José Vilallonga, el Contador D. Manuel Barrera y el Secretario D. Carlos Calás. A la izquierda de la presidencia se colocó una mesita para la prensa que ocupó nuestro director D. Armengol Dallarés.

La velada dió principio con la sinfonía de la ópera "Rigoletto" a violín y piano por los Sres. D. Antonio Rigau y D. Salvador Planas y terminado el primer número de música, D. José M. Bofill leyó una inspirada poesía, original, titulada: "Santa Coloma" en la que describe, en idioma catalán, una supuesta controversia sostenida en un vagón de tren, entre varios individuos, sobre las excelencias, bellezas y comodidades de varios pueblos del principado, sosteniendo y probando el Sr. Bofill que Santa Coloma era mejor que todas las demás con las que se comparaban. Su originalidad, versificación cadenciosa y sutil argumentación, acompañadas de la entonación con que supo leerla el autor, arrancaron frenéticos aplausos a la concurrencia que llenaba por completo la sala y fué felicitado con verdadero entusiasmo por todos los concurrentes.

El tercer número del programa fué la pieza de música titulada "Dors mon enfant" a piano y harmónium por D. Salvador Planas y D. Eduardo Frigola, terminada la cual, D. Manuel Barrera leyó una poesía titulada "Cablegrama" suponiendo que un vecino de esta villa se lo transmitía desde La Habana, dándole cuenta de lo que allí pasa y felicitando a todos los amigos de aquí. También mereció los aplausos de los que la oyeron y fué muy celebrada la feliz y oportuna ocurrencia.

El quinto número, fué un inspiradísimo nocturno, de sabor eminentemente clásico y dicho con admirable gusto en el piano por su mismo autor D. Eduardo Frigola. A continuación leyó nuestro director un hermoso discurso sobre el tema "El teatro es elemento de cultura" Así por su fondo como por su bella y galana forma, fué escuchado con gusto y al terminar, fué saludado con entusiastas y prolongados aplausos.

En número séptimo, fué la ejecución de un nocturno de Chopin en el piano por D. Eduardo Frigola y a su terminación D. Fernando Vilallonga leyó la poesía "La Filla del Mar" de D.M. Ribot y Serra, que fué, como todas las demás, muy aplaudida.

El último número de música fué la sinfonía de la ópera "María" a piano y harmónium por los Sres. Planas y Frigola al que siguió un pequeño discurso de D. Fernando Vilallonga, presidente de la Comisión organizadora del Circulo, dando

cuenta de las gestiones hechas para llevar a cabo la creación de la Sociedad y terminó la velada con un elocuente y bien pensado discurso del Sr. Presidente, dando las gracias a todos los que han contribuido a la creación de una Sociedad que ha de ser el lazo de unión de todos los vecinos, pues los dos obstáculos que la impiden o dificultan son la política y el juego, que quedan por completo eliminados del Círcol Columbense. Dedicó también frases de gratitud a las autoridades y demostró su agradecimiento a EL FARNENSE por el entusiasmo con que había acogido la idea, desde su principio y la propaganda que en su favor había hecho desde sus columnas.

Después de media hora de descanso, se ejecutó la segunda parte del programa que la formaban: el drama "El puñal del godo", desempeñado por D. Emilio y D. Joaquín Barril, D. José Mª Bofill y D. Salvador Planas en los papeles de don Rodrigo, Conde Julián, Thendía y monje romano, y la zarzuela "Los Didots" por D. Fernando Vilallonga y D. Manuel Capdevila.

Todos trabajaron con tal arte, que demostraron conocer la escena como la conocen los grandes actores, en especial D. Joaquín Barril que en su papel de Conde Julián, nos recordaba el inolvidable D. Rafael Calvo en sus primeros ensayos en el arte dramático, pues demostró condicione spoco comunes en aficionados.

Los Sres. Capdevila y Vilallonga tuvieron al público en una risa continuada, pues no se puede exigir más a los actores de profesión, que lo que hicieron los dos didots, no solo en su naturalidad, sino en los chistes con que amenizaron la función.

La vetllada dels Sants Innocents consistí en una paròdia de Jocs Florals. Una vegada més i última, la crònica del setmanari *El Farnense* explica les bases dels Jocs, fets en un to festiu i alegre:

ANUNCIO: La Comisión de teatro de este Círculo, a petición de algunos socios del mismo y de acuerdo con la Junta Directiva ha abierto el siguiente "Concurso literario humorístico para la noche del 28 de los corrientes bajo el siguiente CARTEL:

Premio 1º.- Una flor natural a la mejor composición en verso catalán o castellano sobre el tema "Amor de suegra"

Premio 2º.- Una engalantina a la mejor poesía incomprensible

Premio 3º.- Un cuadro a la mejor composición en verso o prosa describiendo un tipo popular

Premio 4º.- Un objeto de arte a la mejor poesía cuyo tema se deja "liebre"

Premio 5º.- Un libro a la mejor composición sobre el humo

Premio 6º.- Un frasco elegante para esencias a la mejor oda dedicada al ramo de Higiene

Premio 7º.- Una máquina fotográfica a la mejor composición en prosa o verso dedicada a la fotografía

Notas.- Además del premio se concederá un accesit para cada uno de ellos. Se concederán menciones honoríficas a las composiciones que las merezcan. Constituirán el Jurado el Conserje y los dependientes de la casa. Las composiciones se admiten en secretaría hasta las 6 de la tarde del día 28. Los trabajos irán en pliegos cerrados y en el sobre el título o lema de la composición, y dentro del pliego, en otro sobre cerrado el nombre del autor. Los trabajos que no hubieren merecido premio ni mención honorífica, serán quemados sin descubrir los nombres de los autores. El que obtuviere la flor natural, nombrará a la reina de la fiesta a la dama que sea de su gusto. Los autores premiados podrán leer sus trabajos. El reparto de premios será a las ocho y media del día 28."

Després d'aquest desbaratat anunci cal dir que la Flor Natural la guanyà Fernando Vilallonga amb una poesia en català i com a tal adquirí el dret a nomenar la reina de la festa, elegint com a tal al ¡¡¡ jove Josep Oller !!!

ELS PRIMERS ANYS DEL CÍRCOL

Aquests inicis de 1899 una colla de socis demanaren llogar un nen per fer encàrrecs i netejar els locals i contractaren en **Joan Font** per 20 ptes al mes; li pagaren també una gorra de plat, vestit blau turquesa per als dies festius i ell se n'havia de pagar un altre de pana per als dies normals .

Entre gener i febrer d'aquest 1899 es feren dos balls en honor dels oficials dels diferents regiments que pernoctaven o s'instal·laven a Santa Coloma i per carnaval organitzaren dos dies de ball amb premis per a les senyoretetes més ben disfressades

El març de 1899 el president Emili Barril proposà **crear un Cor** entre els membres del Círcol. Pel ball de Pasqua el senyor Barrera, director del ball: *"tuvo que amonestar a Jose Maynegre repetidas veces a fin de que guardara las formas exigidas en buena sociedad invitándole a que no profiriese voces y bailare sin atropellar ni mortificar a la concurrencia; que por dicho socio fueron desatendidas tales advertencias hasta el punto de sostener altercado desconociendo la autoridad del señor Barrera estando a punto de obligar a este o ordenar la expulsión del salon del*

Maynegre; y que durante este incidente quizás sin intención preconcebida don Gaspar Coll se permitió bromas, sino de mal gusto, impropias en una sociedad..." Decidiren avisar als dos socis que a la propera acció d'aquest tipus serien expulsats.

La religió, que impregnava la vida local, obligava a determinades activitats. Així, per Setmana Santa, la Junta decidí que el Dijous Sant no es pogués jugar a billar, dominó ni julepe i es deixés oberta només una porta principal fins la set de la tarda, hora de la processó quan es tancaria el local fins l'endemà Divendres Sant, després de l'Ofici Solemne

El mes d'abril de 1899 significà un bon moment per al Círcol, ja que arribaren als 150 socis previstos en el reglament i **tancaren les llistes d'admissió**, quedant els restants aspirants en una llista d'espera fins que pleguessin socis antics. Per l'Aplec de Farners, ball i teatre; volien posar una catifa per entrar al saló però finalment preferiren deixar aquest luxe i no fer pagar als socis una entrada extraordinària de 2,50 ptes. En la festa de l'Aplec també tingueren problemes: **s'amonestà** als germans Josep i Francesc, fills del soci Joan Geronès i al soci Josep Viader Coll que s'havien portat malament en el ball; s'hagué d'avisar també a Josep Rabassa Ribas que sense ser soci s'havia colat en el ball i va provocar aldarulls. També s'amonestà al cambrer Joaquim Ferran per petites futilses com portar als socis consumicions de fora del local més barates o bé consumicions que per la seva baixa categoria, el Círcol no n'oferia (es referia al vi)

L'elitisme de la societat l'observem en la proposta que va presentar en Francesc Capdevila en aquesta Assemblea del mes d'agost, les respostes que li donaren , la votació final i la reacció de bona part del jovent:

"al objeto de que los bailes de la próxima Fiesta Mayor sean más concurridos propone que a cada socio se le permita expedir papeleta de invitación para aquellas jóvenes que siendo merecedoras por sus cualidades morales puedan asistir a los bailes que celebre el Círculo en los tres días de aquella, acompañadas de sus mamás, apoyando su proposición en el sentido de que existen familias en la localidad a quienes sus bienes de fortuna no permite figurar en el Círculo como socios siendo en cambio por su honradez acreedora a esta gracia"

Els dos torns de defensa els consumiren el propi autor de la proposta i Gaspar Janer i els dos torns en contra els germans Josep Maria i Francesc Bofill, *"quienes bajo el asentimiento ostensiblemente demostrado de todos los asistentes, demuestran que tal proposición no tiene razon de ser."* ja que fruïrien dels mateixos drets que els socis. La proposta d'en Capdevila no s'aprovà.

Es decidí **munter un envelat** a la Plaça Orient (actual Firal), llogar l'Artística com orquestra, muntar un petit espai en l'envelat per fer servir com a cafè-bar i usar l'envelat no només per al ball, sinó també per als concerts. Es muntaria també un guarda roba i cada soci tindria dret a portar dues cadires que hauria de col·locar de dues a sis de la tarda del 23 de setembre, en el lloc on li hagués tocat per sorteig.

A primers de setembre encara hi havia rebombori per organitzar **la Festa Major**. El membre de la Junta Fernando Vilallonga es despatxava el vuit de setembre amb una proposta de **fer teatre** per la Festa ja que molts socis preferien el teatre al ball i el primer reportava també beneficis econòmics a la societat. Després de moltes discussions arribaren a un acord en el qual es permetria fer teatre cada dia de la Festa a dos quarts de deu del vespre en el local social: cada soci tindria dret a portar una cadira fins les quatre de la tarda i a partir d'aquesta hora els espais buits es vendrien a 0,75 ptes la cadira. Les sessions de teatre serien de sarsuela amb el mestre Frigola al piano. La Junta repartí també actors i músics: la companyia de teatre s'allotjaria a la casa de la vídua Bou; vuit músics a la fonda de can Quimet, quatre a la fonda de la Teresa Lloret, vídua d'en Negre. El transport dels músics de Sils a Santa Coloma el faria els cotxes d'en Quimet a l'anada i els d'en Bou a la tornada.

La Festa s'anava organitzant, s'anaven polint els detalls, però no tothom participava amb la mateixa alegria d'aquesta primera Festa Major del Círcol. El 10 de setembre, diumenge, la Junta es reuní precipitadament per analitzar el que havia dit el rector del poble en el sermó de les onze on havia carregat contra la disbauxa que muntava el Círcol per la Festa.

Netejats els problemes morals decideixen llogar a Barcelona "*una heladera y cierta cantidad de cerveza alemanan legítima*". Tornen els **problemes**: la Junta analitza una instància de deu socis que creuen que teatre i ball alhora deslluïrà el ball. Després de forta discussió decideixen fer teatre tots els dies menys el 24; en Vilallonga presenta la dimissió ja que creu que un grup de gent no el vol i ell només vol el bé del Círcol; en Barrera, el seu opositor a fer teatre, també presenta la dimissió, el president els intenta convèncer, cap dels dos baixa del burro i el 16 de setembre la Junta en bloc amenaça de dimitir si pleguen els dos sobredits. Finalment, no en plegà cap, però començaven les primeres i constants i normals esquerdes de qualsevol societat. Per celebrar la benentesa final, decidiren ampliar l'orquestra de la Festa Major amb un violí, dos trombons i timbals. I amb aquestes tranques i barranques es va fer la primera Festa Major del Círcol que va tenir uns ingressos de 3863 ptes i unes despeses de 3497. ¡¡¡ Beneficis!!!

Malgrat el ball, el cafè i el teatre ,els que dominaven en la sala eren **els viciats jugadors del julepe** que cada vegada portaven més embolics a la Junta, ja que havien convertit el salò-cafè en un vertader casino, amb apostes desproporcionades al simple entreteniment. Si la Junta, per no quedar malament amb els socis jugadors ja havia acceptat les apostes fins a 30 cms ara ja arriben fins els 60 cms fet que escandalitza a diversos socis puritans.

El Círcol tenia també la seva **competència** i així es va notar en les diades de l'Aplec de Farners. Quan la Junta volgué contractar La Farnense resulta que un grup de jovent del poble ja l'havia contractada i el Círcol s'hagué d'espavilar a llogar una orquestra de fora, més cara, i que només li podria fer ball un dia; els altres dies s'haurien de limitar al teatre. Per evitar que els tornés a passar decidiren: a) fer un contracte permanent amb La Farnense per llogar-la cada any per l'aplec i b), deixar de comprar les gasoses a l'industrial local Tomàs Rovira " *en atención a la competencia que con su sala de baile establece siempre que la sociedad quiere celebrarlos*" com havia passat en aquest Aplec.

Les **normes del Círcol no sempre es complien**. Vegem-ne dos exemples: en primer lloc, el teatre. Quan s'assajava hi havia el costum de molts socis d'anar a veure els assaigs i fer comentaris jocosos. Es va prohibir malgrat que s'hi anava igual (cafè, sala de billar, saló eren tot estances contigües) i la Junta es va haver d'imposar "*a fin de evitar contratiempos mayormente tomando parte, como la toman, en dichos ensayos, señoritas de esta localidad que se han dedicado a tomar parte en las funciones como aficionadas*" **Segon exemple** que ja havíem comentat abans: la consumició de begudes dins els locals del Círcol. Estava prohibit consumir begudes i altres aliments en els locals del Círcol i en l'envelat per la Festa Major si eren comprats en altres establiments del poble.El president Barril en la Junta de 9 de juny de 1900 posa l'exemple dels socis Francesc Capdevila i Joaquim Cubarsí que demanaren al mossò que els portés vi i aquest el va haver d'anar a buscar en una taverna ja que en el Círcol no servien vi.. I per evitar que els socis anessin a comprar a fora, decidiren servir botelletes de rom i aiguardent al preu de 10 cms i també oferir racions de salsitxes i pernil. **Tercer exemple**: el cas dels que no són socis i entren als locals; el 29 d'agost de 1900 a dos quarts d'onze de la nit es presenta al saló-cafè Eduardo Fernández García que no era soci i demanà li servissin un cafè, i al dir-li que no era soci "*en alta voz y con ademanes descompuestos profirió palabras ofensivas para la Junta y la sociedad a lo cual*

intervino el sr Barril llamandole la atención sobre el exceso que se permitía". La Junta decidí que ja que no era soci no li podien dir res, però en el cafè existia un retrat amb els socis que inauguraren la societat, entre els quals hi havia el sr Fernandez i decidiren treure el seu retrat mentre aquest no es disculpés, cosa que aquest va fer l'endemà mateix

Sorgí altra volta el **tema del teatre**. Un grup de socis (Juan Gomez, Manuel Capdevila, Salvador Bonet, Francesc Sala, Josep Mª Oller, Joaquim Barril, Carles Vilallonga, Francesc Bofill, Gaspar Coll, Emili Barril) demanaren que la secció de teatre funcionés com empresa, amb despeses i beneficis a càrrec seu i el Círcol només deixaria el local i pagaria el llum. Cal veure que molts dels socis peticionaris eren de la pròpia Junta, o sigui que cal veure aquesta petició com un intent de deslligar el teatre del Círcol i així evitar més pèrdues a la societat. El contracte el signaren per un any : el Círcol els deixaria l'escenari i local i aniria a càrrec d'aquests socis totes les despeses en personal, consumicions, mobles que compressin... Estarien obligats a fer un mínim de 12 funcions a l'any, en les dates que volguessin menys Carnaval i Quaresma. De les dotze sessions, sis serien de sarsuela, amb tiple i característica, quatre sessions serien mixtes *"o sea de aficionados solos, en los días que la Junta designe dar bailes con orquesta, y dos piezas teatrales"* i les altres dues sessions serien de lliure elecció per aquest grup de socis. Les funcions començarien sempre a dos quarts de nou *"debiendo tirarse el telón a las nueve en punto"* (ja es donaven mitja hora d'impuntualitat) i per evitar la falta de puntualitat característica de les companyies de teatre es posaria una multa de 5 ptes si no es començava a les nou en punt. El Círcol pagaria el llum de les funcions de sarsuela i la resta la pagaria els socis del teatre. El president del Círcol es reservava el dret de la moralitat en les obres de teatre, podent-ne prohibir-ne la seva representació.

EL LOCAL DEL CÍRCOL

El 8 de novembre de 1902 és una data important per a la societat. El president Emili Barril, en la reunió de Junta, explica que els locals llogats a Joan Bofill són insuficients i que a més del lloguer, es fa una despesa enorme llogant l'envelat, despesa

que no resulta ja que la majoria d'anys plou i s'omple d'aigua. Un grup de veïns els ofereix construir un local i que el Círcol el llogui, i ho aproven.

El contracte de lloguer, resumit, deia el següent: el tracte seria per deu anys a partir del 24 de desembre de 1903, prorrogable d'acord les dues parts. El preu anual del lloguer seria de 2000 ptes, i la societat podria fer amortitzacions per anar "comprant" l'edifici. Els set propietaris construïrien llotges (els famosos "palcos") al voltant de l'escenari i se'n quedarien un per cadascú per assistir a totes les funcions que volguessin pagant l'entrada corresponent. Qualsevol soci, aportant un mínim de 5000 ptes podia participar en la construcció i propietat de l'edifici . Qui eren els propietaris?

PROPIETARI	PROFESSIÓ	ADREÇA	EDAT
Emili Barril i Fuster	Comerciant	C/ Nou, 22	35
Narcís Barrera Verdaguer	Comerciant	Barcelona	
Tomàs Barrera Verdaguer	Metge	C/ Trav. Delme, 2	48
Gaspar Coll i Viader	Comerç i propietari	C/ Prat, 16	42
Joan Coll i Viader	Comerç i propietari	C/ Prat, 23	43
Joan Corominas Muixach	Propietari	C/ Major, 31	44
Salvador Planas de Farnés Puig	Propietari	C/ Castanyet,10	33

Aquests propietaris havien començat les gestions per a la construcció uns mesos abans quan el 20 d'octubre de 1902 compraren, a Francesc Hereu i Pla, veí de Vilobí d'Onyar una casa amb hort per 8.250 ptes situada entre els carrers Campjoli (29 metres de façana) i Sant Joan (16 metres). Començades les obres es veieren obligats a ampliar i el febrer de 1903 compraren a Joan Valls i Torrent un hort de 1x11 metres del C/ de Dalt, , per 225 ptes i una altra a Joan Roca Bualous de 8,9x8,5 per 350 ptes.

L'edifici es va anar construint i no parlarem ara de les característiques arquitectòniques. Finalment, per la Festa de 1903, ara fa cent anys, estrenaren la sala de ball però l'escenari no estava acabat, tot i que tapant el darrera s'hi podria posar l'orquestra. Per tapar el forat obert de l'escenari encarregaren al famós pintor i decorador de Barcelona Felix Urgellés, un decorat per 2000 ptes. Les normes de funcionament de la inauguració serien les següents:

Es serviran begudes i consumicions en els llotges i platea durant els balls; els socis i forasters podran ocupar les taules lliures que trobin per consumir; les nou llotges que queden per a la societat, es subhastaran amb un preu de sortida de 7,5 ptes per llotja per als tres dies; tan els propietaris de les llotges com els nou adquirents per subhasta es portaran les seves cadires ja que el Círcol no en té prou. Es subhastaran també les cadires de platea, que per la nit ha de quedar buida de taules i cadires per fer-hi el ball

Per evitar aglomeracions només podran ocupar la platea els balladors. Els que no ballin podran mirar-ho des de les cadires de darrera les llotges o des del primer pis i *"Las señoras seran siempre preferidas para ocupar los asientos en caso de faltar estos, debiendo los caballeros cederles los que ocupen, segun la costumbre siempre observada por esta sociedad"* Els socis portaran la targeta d'haver pagat i l'ensenyaran a l'entrada o sempre que se'ls hi demani. Cada soci disposarà d'una targeta per invitar un foraster tot i que es demana als socis que no abusin de la presentació de forasters per evitar aglomeracions.

La llotja presidencial en el centre, i estarà sempre destinat als set membres de la Junta Directiva. També es decideix *"Que no podrán los jóvenes invitar para estos bailes a las jóvenes vecinas de esta villa cuyas familias no figuren como socios del Círcol"* i que l'orquestra contractada toqui cada dia dues o tres peces en el saló de cafè a la mateixa hora que abans es celebrava la serenata davant la Casa Consistorial.

I arribà el **desitjat dia de la Festa Major**: pel poc que sabem tot va anar molt bé menys el tapament de les obres de darrera l'escenari per les quals s'havia encarregat al decorador barceloní Urgellés un gran mantell. Què va passar? Doncs la culpa fou dels trens, ja que el decorat que envià el pintor no es pogué posar ja que va quedar ben xop en el vagó que el duia de Barcelona a Sils, i restà inutilitzable. El Círcol efectuà la corresponent reclamació per recobrar els diners però per sortir del pas es va encarregar per 200 pessetes a l'adornista colomenc Josep Comas que cobrís amb tendals o impermeables la paret del fons de l'escenari per amagar el tros no acabat i impedir l'entrada d'aire

Un tema que no agradà gaire als socis en general fou el fet que els propietaris disposessin d'unes llotges fixes i així, quan acabada la Festa el propietari Salvador Planas, va demanar canviar la seva llotja nº 5 per l'11 la Junta va considerar que no era convenient ja que *"la reserva de palcos por los propietarios ha llevado vivas y continuas discusiones"* que ara sembla que s'han calmat i si la Junta fes el canvi portaria

noves discussions *"máxime si se tiene en cuenta que existen elementos hostiles a esta propicios siempre a ponerle los mayores obstaculos posibles."*

Acabada la Festa Major i per fer els decorats definitius del Círcol feren tractes amb el mateix Urgellés que els demanà 7500 pessetes quan la societat només en tenia 1500. Acordaren una rebaixa fins a 5608 pessetes, a pagar amb moneda d'or o plata: 1500 ptes a la signatura i després en terminis mensuals de 200 pessetes. Amb aquestes condicions, l'Urgellés es comprometé a tenir acabat el gener de 1905 tot el que es considerava bàsic en un escenari teatral de principis de segle:

LES PRIMERES DÈCADES DEL SEGLE XX

La Festa Major de 1904 servirà per inaugurar totes les dependències oficialment:: es posa una catifa en el centre de la platea, un llum d'aranya i una galeria a l'entrada de l'escala principal amb catifa que porti fins la sala de ball. Uns mesos abans el president Emili Barril havia proposat, i s'acceptà, fer una assegurança contra incendis per valor de 10.000 pessetes *"teniendo en cuenta las probabilidades de un siniestro, debido a la forma de alumbrado instalado en dicho teatro"*.

L'economia no funcionava i es busquen alternatives: el maig de 1907 el Círcol fa un contracte de lloguer del local per un any amb Josep Adroher reservant-se però els dies clàssics de festa per els balls de la societat (Festa Major, Carnaval, Aplec de Farners).No hi haurà preferències en el local; tothom haurà de comprar el bitllet a l'entrada i asseure's. Els propietaris de les llotges podran ocupar-les igual però pagant el bitllet com tothom. La segona clàusula del contracte és important al ser la primera referència que tenim que relaciona el cine i el Círcol, quan especifica que *"Queda facultada la empresa para cambiar los espectaculos de cinematógrafo por otros como conciertos, cuadros plásticos...etc a excepción de funciones teatrales"*. La Junta autoritza a la Empresa del Cinematógrafo a fer funcions els mateixos dies que ells tenen reservats per balls sempre que plegui una hora abans de l'inici del ball. L'Empresa del Cinematógrafo podrà usar el piano del Cercle quan el necessiti però l'afinarà un cop a l'any. El lloguer que es pagarà és de 10 ptes per cada sessió que es faci de cine o altre espectacle. Aquest cinematògraf era una barraqueta que es va construir al primer pis (darrera les llotges) i que es va desmuntar mesos més tard.

El Círcol, amb el nou local es va convertir en una presa cobejada. El maig de 1908 l'orquestra colomenca La Principal demanà que s'alternés el lloguer de les

orquestrés ja que sempre tocava La Farnense i se'ls hi va negar ja que se'ls explicà que tenien un tracte fet per sempre amb en Jubany, representant de La Farnense, mitjançant el qual aquesta orquestra tocava sarsuela per Sant Josep de cada any per 100 ptes a canvi de tenir sempre la contracta de l'Aplec de Farners..

I és aquest any 1908 quan es parla per primera vegada, tot i que ja es feia abans, del Ball de Rams i la Toia que es feia per la Festa Major. La Toia era un gran ram de flors que es subhastava entre els assistents al ball: el que l'obtenia el regalava a la xicota o noia que li semblava. A voltes, el preu de la toia havia superat vint vegades el preu de l'entrada al ball. El novembre de 1909 el Círcol deixa el local a un grup de joves que faran ball els diumenges anant a càrrec d'ells despeses i beneficis.

És a partir d'aquests anys doncs quan s'inicia una col·laboració ajuntament-Círcol que perdurarà fins a la seva desaparició: el Círcol aporta 50 ptes en el nou (i actual) rellotge que l'ajuntament instal·la en el campanar; el Círcol aporta 25 ptes per l'orgue que es compra per a l'església parroquial i el Círcol compra dos abonaments que li faltaven a l'ajuntament per fer el cup per instal·lar el telèfon a la ciutat, malgrat que aquest encara tardarà deu anys a arribar.

I malgrat aquestes col·laboracions la manca de diners és notable. El gener de 1911 el nou president Josep Codina Boada presenta un panorama desolador: acomiaden el "Groom" (mosso), s'esborren del Diario de Gerona, Diario del Comercio i de La Ilustración Española y Americana, acorden posar un nou cinematògraf en el teatre deixant entrar els no socis a la platea i primer pis per la nova porta oberta al Carrer Sant Joan, i decideixen readmetre als socis que havien plegat sense cobrar-los els mesos de baixa, tal com era norma fins ara. **A tal extrem de crisi s'arriba que quan el mes de març de 1911 es decideix comprar el cinematògraf la societat no té diners i l'ha de comprar un grup de 17 socis aportant 100 ptes cadascun, a cobrar-les quan bonament puguin del Círcol.**

FI